

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

afdelingDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland
twitter: NatuurlijkDelfland
facebook: NatuurlijkDelfland
instagram: NatuurlijkDelfland

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

1 juli 2020

Thema 2020: Natuurinclusief Soort van het seizoen: egel

Bij Natuurinclusief komen beelden boven van de mens die in het dagelijks leven bezig is en rekening met de natuur houdt. Dit alles het hoofd, hart en handen, of te wel met kennis van de natuur, passie voor de natuur en beschermen van de natuur. Dit is samenleven met de natuur.

Egel, Bernadette Stofregen

Meld je egel via
afdelingdelfland@knnv.nl of via [KLIK HIER](#)

Eigen ervaring

Mijn eerste egel was helaas een platgereden exemplaar. Veel later huurden we een soort volkstuin waar we konden overnachten. Daar hoorden en zagen we in de avond egels, soms met jongen. Voor we ze zagen hoorden we al gesnuif en gesmak, wat een lawaai maken ze. Ze hoeven zich niet stil te houden, met die stekels zijn ze geen makkelijke prooi. Kleine diertjes dragen ze wel veel mee, als je dichtbij kijkt krioelt het in die stekels, hopelijk hebben ze daar geen last van. Helaas werken de stekels niet afschrikwekkend voor het verkeer en tegenwoordig ook automatische grasmaaiers. Helaas zie ik veel vaker dode dan levende egels, wel een teken dat ze nog steeds leven in en rond de stad.

Hoe herken je een egel

De egel (*Erinaceus europaeus*) is makkelijk te herkennen door stekels op de rug en de bovenzijde van de kop. Een volwassen egel heeft ongeveer 7000 - 8000 stekels van 2 tot 3 cm lang op de rug, op de buik stugge haren. Een stekel gaat ongeveer een jaar mee, waarna hij uitvalt en wordt vervangen. Bij gevaar kan een egel zich oprollen tot een bal en de stekels overeind zetten, dit kunnen ze zonder veel moeite doen door een speciale kringspier.

Grootte en het lichaamsgewicht zijn afhankelijk van leeftijd en geslacht, 20 tot 30 cm groot en tot een kilo zwaar. Volwassen mannetjes het grootst en zwaarst. Ze kunnen veel geluid maken, afhankelijk van wat ze aan het doen zijn: snurken, snuiven, snuffelen en smakken.

Voorkomen

De egel komt algemeen voor in West-Europa. Ze leven in bosranden, struweel, loofbos en tuinen, ook in stedelijk gebied. Ze hebben wel een groot territorium nodig, 20 tot 40 ha voor de mannen, vrouwen kunnen met ongeveer de helft toe. Eén tuin is vaak niet genoeg, daarom is het fijn als ze tuinen in en uit kunnen wandelen. Egels zijn altijd alleen op stap en vormen geen vaste paartjes. Ze kunnen per nacht een paar kilometer afleggen.

Leefwijze

Egels zijn actief in de avond en nacht. Overdag slapen ze onder struiken, holtes onder boomwortels, in composthopen, takkenhopen of konijnenholen. Van ongeveer november tot april zijn ze in winterslaap, waaruit ze af en toe wakker kunnen worden. Tijdens de winterslaap daalt hun temperatuur sterk en ook hartslag en ademhaling gaan langzamer. Winternesten worden meestal in de grond gemaakt, tegen een schutting aan, in een schuur of bijgebouw of in een takken- of composthoop. Tijdens de winterslaap verliezen ze gewicht.

Een egel met schuim op de bek en vacht is niet ziek, ze smeren zich hiermee in, het is niet bekend waarom.

Voortplanting

Egels zijn zoogdieren, de paartijd duurt vrij lang, van mei tot en met augustus. Het paren zelf duurt ook lang en hierbij maken ze ook veel geluid. Het kan uren duren voor het vrouwtje het mannetje toelaat. Het vrouwtje legt dan haar stekels plat. Na

een draagtijd van ongeveer 5 weken krijgt het vrouwtje tussen juni en oktober twee tot tien jongen, gemiddeld vijf. Een nest voor de jongen ligt op een goed verborgen plek zoals in een compost-, takkenhoop. De jongen zijn onbehaard en blind. Na een paar uur verschijnen er witte stekels. Binnen enkele weken worden deze vervangen door bruin-crème-kleurige stekels. Na twee weken gaan de oogjes en oortjes open.

Na ongeveer drie weken verlaten de jongen 's nachts het nest en gaan ze met moeder mee. Met zes weken worden ze zelfstandig, maar de jongen blijven bij elkaar om te overwinteren in het nest waarin ze zijn geboren. De moeder maakt voor zichzelf een nieuw winternest. Het mannetje bemoeit zich niet met het grootbrengen van de jongen.

Egels kunnen maximaal tien jaar oud worden, maar meestal worden ze niet ouder dan een jaar of vijf.

Voedsel

Dankzij hun goede reukvermogen en gehoor weten ze hun voedsel te vinden: kevers, rupsen, regenwormen, oorwurmen en slakken, ook wel aas, eieren of jonge muizen, ratten e.d. en in de herfst bessen. Huisjesslakken worden met huisje en al gegeten.

Voedsel aanbieden

In het najaar, wanneer er een vetreserve voor de winter nodig is, kan extra voedsel welkom zijn. Denk aan: speciaal egelvoer, droog of nat kattenvoer, meelwormen, pindakaas en een schaalkje water in droge periodes. Nooit melk of brood (te zout) geven. Om katten geen kans te geven bij het voer, kan je het aanbieden onder een kistje of in een egelhuis, met een korte tunnel aan de ingang, zo kunnen katten er niet bij.

Bedreiging: gebrek aan insecten, vertegeling, verkeer en robotmaaiers.

Het aantal egels gaat hard achteruit, ook in de ons omringende landen. In België is vorig jaar een onderzoek gepubliceerd: tien jaar tijd is het aantal egels gehalveerd. Het is onwaarschijnlijk dat Nederland er gunstig uitspringt.

Insecten: De egel is een insecteneter die vooral leeft in 'randzones' waar een grote diversiteit aan insecten te vinden is, zoals bosranden, hagen en heggen. In het agrarisch landschap zijn veel hagen en heggen op de schop gegaan door ruilverkavelingen en schaalvergroting. Recentelijk is uit diverse onderzoeken ook gebleken dat de biomassa aan insecten, deel van het voedsel voor de egel, sterk achteruitgegaan is in de laatste decennia.

Vertegeling: Mensen kiezen uit gemak of anders vaak voor een tegeltuin. Ook in nieuwbouwwijken worden tuinen nog te vaak betegeld opgeleverd. Naast veel andere nadelen, zoals afvoer van regenwater, gebrek aan grondwater in droge tijden en hittestress, is dit ook een nadelige trend voor egels.

Verkeer: Het wegennetwerk blijft groeien en ook de verkeersintensiteit neemt toe. Net waar er veel tuinen zijn, zijn er ook veel wegen. Tegelijk zien we dat tuinen steeds vaker hermetisch omheind worden aan drie zijden behalve aan de straatkant, waardoor egels (die een veel groter leefgebied nodig hebben dan de gemiddelde tuin) gedwongen worden om via de straatkant van de ene tuin naar de andere te gaan. Egels staan al tien jaar op nummer 1 in het project 'Dieren onder de wielen' wat het aantal gemelde verkeersslachtoffers onder de zoogdieren betreft.

Robotmaaiers: Dit jaar kwam uit onderzoek naar voren dat robotmaaiers ook veel slachtoffers onder egels maken. Robotmaaiers maaien automatisch grasvelden, makkelijk voor de eigenaar, maar funest voor egels. Egels rollen zich op en de de maaier maait er gewoon overheen, vooral jonge egels worden het slachtoffer. De kap van de maaier, die botsingen moet voorkomen, is vaak te hoog afgesteld en mist de opgerolde jonge egels. De verkoop van robotmaaiers stijgt nog steeds, maar de veiligheid blijft na 20 jaar nog steeds zwaar onvoldoende. Veel maaiers staan ook afgesteld om 's nachts te maaien, dan hebben mensen en spelende kinderen er geen last van, helaas de egels des te meer.

Bescherming in eigen tuin

Egels hebben, net als alle andere levende wezens, behoefte aan voedsel, schuil- en nestelplaatsen en veiligheid om zich door hun leefgebied te verplaatsen.

Een egeltuin is groen en heeft doorgangen naar andere (groene) tuinen, in de stad zijn egels afhankelijk van tuinen. Een egeltuin heeft:

- (inheemse) planten met bloemen, die trekken insecten aan, die weer voedsel voor egels kunnen zijn.
- om de tuin heen een haag. Wil je toch een schutting, gaaswand of muur? Maak dan op de grond een opening van 13 x 13 cm als egeldoorgang.
- schuilgelegenheid: blader- of composthoop (pas op met doorspitten), takkenril of rommelhoek. Bij gebrek aan ruimte kan een speciaal egelhuis een alternatief zijn.
- bedekte grond: planten of bodembedekking als houtsnippers, dat is rijk aan insecten en dus egelvoer.
- geen gif, bestrijdingsmiddelen of slakkenkorrels, ook niet van de zogenaamd ecologisch verantwoorde middelen.
- een vijver waar een egel weer uit kan klimmen.
- NOOIT melk of brood als voedsel voor egels.